

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080,

телефони: (0572) 52-30-51 (м. Харків),

(057) 341-61-55 (м. Вінниця)

E-mail: khnuvs@univd.edu.ua,

сайт: univd.edu.ua,

код згідно з ЄДРПОУ 08571096

Голові ГО «Червоний Губер»

Володимиру КСЄНІЧУ

на електронну адресу:

chervonyguber@gmail.com

_____ 2025

№ _____

На № _____

Про надсилання відповіді на скаргу

Шановний пане Володимире!

Висловлюємо Вам свою повагу за плідну та системну роботу, яку проводить громадська організація «Червоний Губер» щодо відстоювання законних прав та інтересів здобувачів вищої освіти, у тому числі шляхом здійснення регулярного моніторингу за дотриманням норм чинного законодавства, принципів академічної доброчесності, виявлення фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у дисертаційних дослідженнях тощо.

Харківським національним університетом внутрішніх справ у межах Вашої скарги на проведення захисту дисертаційної роботи Усика Олександра Олександровича (ID 7695) додатково вивчена його дисертація, наукові публікації, у яких висвітлені наукові результати дисертації, та відеозапис публічного захисту, за результатами чого повідомляємо наступне.

Щодо твердження «по-перше, встановлено систематичне порушення вимог щодо достовірності наукових публікацій» у першу чергу варто зазначити, що російська агресія проти України супроводжується **постійними кібератаками на інфраструктуру нашої держави**, у зв'язку із чим на державному рівні постійно проводиться моніторинг ефективності державної політики з питань,

ХНУВС № 1/859/10-2025 від 12.04.2025 (2636)

Підписав: ВАСИЛЕНКО ВІКТОР МИХАЙЛОВИЧ

Сертифікат: 5E984D526F82F38F04000000A5B46401ED7B9A05

Дійсний: з 06.11.2024 13:29:01 по 06.11.2025 21:59:59

які стосуються забезпечення інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий простір зі збереженням і захистом національних пріоритетів.

У результаті кібератак на сервери сайтів наукових журналів, що мали місце протягом березня-квітня 2024 року, було частково втрачено дані на серверах. Після поновлення роботи серверів і відновлення втрачених файлів з архіву та їх перевірки у файлах змінилися метадані. 24.04.2024 – це дата відновлення файлів, а не дата їх завантаження (створення), однак у сучасних реаліях це **не може бути свідченням** недостовірності наукових публікацій. Про достовірність публікації статей можна впевнитися, звіривши дату надходження статті до редакції та дати звернення автором до відповідного нормативного документа, що безпосередньо відображено в наявних у статті посиланнях на використані джерела. Наприклад, у статті «Система суб'єктів забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту» (Вісник Кримінологічної асоціації України. 2023. № 2 (29). С. 390–397) зазначено, що вона надійшла до редакції 05.09.2023, а дати звернення до нормативно-правових актів датовані 10.08.2023, 11.08.2023, 20.08.2023 тощо. Також на сайті журналу міститься інформація про те, що збірник було опубліковано 22.10.2023. Аналогічно це можна простежити щодо статті «Функції забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту» (Вісник Кримінологічної асоціації України. 2024. № 1 (31). С. 489–496).

Отже, саме це є свідченням відповідності та хронологічного проходження публікаційного процесу наукових статей автора.

Щодо твердження «по-друге, порушено процедуру захисту дисертації. Згідно з нормативно-правовими вимогами, здобувач має вільно викладати основні положення дослідження та відповідати на запитання державною мовою (або англійською за власним бажанням). У такому випадку встановлено, що кандидат використовував заздалегідь підготовлені відповіді, які зчитував з листка, що є порушенням встановленої процедури. Такий метод викладу свідчить про недотримання вимог до ораторського викладення матеріалу, що знижує об'єктивність оцінювання наукової роботи».

З юридичної точки зору наведене твердження містить внутрішні суперечності між його окремими частинами, оскільки **на рівні нормативно-правових актів не закріплено вимоги, що здобувач повинен вільно викладати основні положення дослідження, тим паче з дотриманням вимог ораторського викладу матеріалу.** У зв'язку із цим твердження про те, що недотримано вимог до ораторського викладу матеріалу, що знижує об'єктивність оцінювання наукової роботи, є необґрунтованим.

До того ж, у скарзі не наведено посилань на конкретні вимоги нормативно-правових актів, де закріплено «обов'язок вільного викладення положень дисертації», з огляду на що маємо звичайну «суб'єктивну думку», яка не підтверджена жодними приписами чинного законодавства. Водночас, проаналізувавши положення Порядку присудження ступеня доктора філософії

та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, можна констатувати, що у Порядку не міститься вказівки на якісні критерії виступу здобувача (наприклад, «вільно викладати», «вільно відповідати» тощо), а лише вказано, що він обирає мову захисту, про що зазначає у своїй заяві до вченої ради закладу.

Крім того, варто акцентувати увагу на тому, що **локальні нормативно-правові акти, якими встановлені правила та процедура проведення захистів дисертації здобувачів ступеня доктора філософії, не містять жодних вимог щодо, по-перше, форм і методів викладення здобувачем інформації, по-друге, «ораторського» представлення здобувачем інформації.**

Отже, здобувач має право заздалегідь підготувати свою доповідь у будь-якій формі, у тому числі і письмовій, під час захисту викладати основні положення свого дослідження, відповідати на зауваження рецензентів та офіційних опонентів відповідно до обраної ним форми викладу матеріалу. Тож використання здобувачем письмових нотаток чи матеріалу під час викладення основних положень дисертаційного дослідження є природним для будь-якого публічного виступу і не суперечить нормам законодавства та локальних актів закладів освіти. Це не є свідченням слабкої підготовленості доповідача, а є засобом, що допомагає йому більш структуровано викласти свої думки та продемонструвати, що він готувався до публічного захисту своєї роботи.

Ба більше, основним критерієм оцінки рівня підготовки дисертанта є саме відповіді на запитання членів разової спеціалізованої вченої ради. Із відеозапису захисту чітко видно, що дисертант відповідав на запитання логічно та обґрунтовано, розкриваючи зміст кожного з поставлених йому запитань, **не користувався допоміжними матеріалами, не підглядав, як йдеться у скарзі, у «заздалегідь підготовлені відповіді».** До того ж на захисті оцінюється не форма викладення, різні інтонації чи ораторські здібності, а насамперед достовірність та обґрунтованість відповідей.

Щодо інших процедурних частин захисту, а саме виступу, відповідей на зауваження рецензентів та відповідей на зауваження офіційних опонентів, то зазначимо, що дисертант мав змогу попередньо з ними ознайомитися, що прямо передбачено абз. 3 п. 24 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та підготувати аргументовані письмові відповіді на них.

Крім того, звертаємо увагу на те, що неточне, а подекуди помилкове оголошення дисертантом деяких термінів та інших категорій під час виступу, а також під час відповідей на зауваження рецензентів та відповідей на зауваження офіційних опонентів було пов'язане насамперед **із тимчасовим порушенням зору у дисертанта внаслідок хвилювання, а не з його неналежною (слабкою) підготовкою.** Відповідний акцент на цьому був зроблений окремими членами ради під час прилюдного захисту.

Щодо твердження «по-третє, критичного аналізу зазнала змістова частина дисертації, що характеризується як “Цитатник”». Така позиція не зовсім зрозуміла, адже однією з **вимог до змісту дисертації** є висвітлення робіт попередників, що здійснюється шляхом огляду відповідної літератури. Це може бути зроблено або в окремому розділі, або в кожному розділі як вступ до аналізу конкретних питань, що забезпечується саме цитуванням. В іншому випадку загалом можна стверджувати, що будь-яка наукова праця є певним «цитатником». Може йтися про обсяг цитування, але не про його необхідність.

Стосовно твердження, що «наукова новизна заявлена авторами як “вперше здійснено класифікацію міжнародних нормативно-правових актів...”, проте подальша частина роботи позбавлена оригінальних наукових положень», звертаємо увагу, що це лише початок цього положення, адже в подальшому йдеться про конкретні акти, які стосуються міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. Щоб заперечити новизну такого положення, має бути наведено бодай одне джерело, у якому це було зроблено раніше.

Аналіз низки наукових праць дав змогу дійти висновку, що в науковій літературі дійсно відсутня класифікація відповідних джерел саме в розрізі порушеної в роботі проблематики, а тому їх поділ було здійснено з метою більш детального аналізу, а не внесення змін, пропозицій та рекомендацій до нормативних джерел. Адже, як відомо, здійснення класифікації явищ, інститутів, процесів тощо сприяє більш якісному теоретичному опрацюванню будь-яких питань, а також створює підґрунтя для проведення подальших досліджень за цим напрямом.

Рівень оригінальності наукових положень, тобто їх наукова новизна, у подальшому визначається та підтверджується (або не підтверджується) під час експертизи дисертації, яку здійснюють науковий керівник, учасники публічної презентації, рецензенти та офіційні опоненти, які попередньо вивчають дисертацію та рекомендують її до захисту. Під час проведення експертизи дисертації було підтверджено достатній рівень наукової новизни представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень, їх наукову обґрунтованість і відповідність темі дисертації, рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності, що передбачено п. 22 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Положення наукової новизни викладено аргументовано, коротко та логічно, а також деталізовано у висновках дисертаційного дослідження з урахуванням вимог наказу МОН від 12 січня 2017 року № 40.

У подальшому на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ завчасно (01.02.2025) були розміщені всі необхідні документи: дисертація, висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, склад членів ради. На електронну пошту Харківського національного університету внутрішніх справ до разової

спеціалізованої вченої ради не надходило звернень із навчальних, науково-дослідних установ та від приватних осіб щодо дисертації Усика О.О., які б містили зауваження щодо порушення процедури захисту дисертації або встановлення фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Стосовно твердження щодо «дивного занурення у лінгвістику – розгляд багатозначності слова “трансформація” без відповідного обґрунтування у контексті фізико-біологічних процесів», насамперед, варто мати на увазі, що йдеться про категоріальний апарат дисертації, **формування якого є одним із головних завдань дослідження**. Тому без занурення у лінгвістику визначити точно і повно зміст понять, які розглядаються у дисертації, неможливо, адже поняття «трансформація» використовується у багатьох сферах суспільного життя, з огляду на що задля більш детального аналізу цього терміну було опрацьовано його зміст у контексті різних наукових дисциплін. Аналіз різних наукових позицій не був метою роботи, але він став підґрунтям для формування авторських висновків здобувача.

У скарзі також зазначено, що «посилання за номерами 40, 64, 125, 181, 205 належать до економічної літератури (наприклад, посібник Гражевської, статті Івченка та Поченчука, а також книга Тоффлера та інші), що викликає очевидне враження фальсифікування джерел і суперечить вимогам наукової доброчесності». Вказане абсолютно не є свідченням, що робота містить ознаки фальсифікації, а, навпаки, **підкреслює те, що автор здійснив аналіз низки праць, у яких також використовувався вказаний термін, що підтверджує його доброчесність і ретельний підхід до опрацювання літератури та цитування першоджерел**.

Взагалі не зовсім зрозуміло, яким чином використання економічної літератури викликає «очевидне враження фальсифікування джерел і суперечить вимогам наукової доброчесності», адже **джерельна база дослідження жодним чином не може бути обмежена, дисертант має право використовувати будь-яку літературу, у якій викладено певні цікаві для нього думки**. У дисертаційному дослідженні автор має право використовувати не лише літературу з юридичної галузі, а й з інших галузей наук, зокрема і економічних, праці фахівців з яких становлять науково-теоретичне підґрунтя виконаного дослідження.

Щодо твердження, по-четверте, «в дисертації виявлено недопустимі текстові помилки, зокрема вказівки типу “[Ошибка! Источник ссылки не найден.]”, що свідчать про невиконання елементарних вимог до оформлення посилань», насамперед відзначимо, що таких помилок виявлено **всього дві**, тоді як у дисертації зроблено посилання на 240 джерел, що, навпаки, свідчить про загалом якісне оформлення цих посилань. Ця помилка має суто технічний характер, оскільки література в дисертаційній роботі оформлена за методом **«перехресні посилання»**. Під час конвертації файлу з формату WORD (у якому готувалась робота) до формату PDF виникла відповідна технічна помилка, яка стосувалась посилання на працю самого дисертанта, а не будь-яких інших

учених. Зокрема, дана технічна помилка стосується наукової статті самого здобувача, яка наявна в списку використаних джерел (196. Усик О. О. Система адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2023. № 4 (26). С. 70-76. DOI: 10.34015/2523-4552.2023.4.08).

Ба більше, відповідно до абз. 2 п. 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, «не вважається самоплагіатом використання здобувачем своїх наукових праць у тексті дисертації без посилання на ці праці, якщо вони попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані здобувачем в анотації дисертації». Тому не можна вважати, що в дисертації виявлено недопустимі текстові помилки.

Створення файлу дисертації, що наявний у вільному доступі на сайті Національного репозитарію академічних текстів датовано 27.06.2024, а не 07.02.2025.

Щодо твердження, «по-п'яте, викривлено неточності у бібліографічному оформленні. Наприклад, посилання “233. Alexiy R. Theorie der Grundrechte 75 (1985)” фактично не відповідає оригінальним даним, адже правильне цитування має бути наступним: “Theorie der Grundrechte: 582, Alexy, Robert, Verlag: Suhrkamp Verlag AG, 1986, ISBN 10: 3518281828, ISBN 13: 9783518281826”».

Відповідно до наказу МОН від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» «бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня **за його вибором** з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 “Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання” або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до цих Вимог». У наступному абзаці цього наказу зазначається, що «бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, **необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела**». У зв'язку із цим подані начебто оригінальні дані цитування, а саме як: «Theorie der Grundrechte: 582, Alexy, Robert, Verlag: Suhrkamp Verlag AG, 1986, ISBN 10: 3518281828, ISBN 13: 9783518281826», не відповідають вітчизняним вимогам щодо бібліографічного опису списку використаних джерел. Якщо, наприклад, перейти за посиланням https://www.zvab.com/servlet/BookDetailsPL?bi=32126687667&ref=pd_hw_i_1, то можна побачити всі необхідні вихідні дані вказаного наукового джерела, але без рекомендованого зразка здійснення посилання на цю працю, як це має місце на окремих сайтах видання. Згідно з вимогами оформлення бібліографічних джерел на початку зазначаються прізвище та ім'я автора, а вже далі назва роботи, при цьому без зазначення ISBN. Це наочно свідчить про

необґрунтовану вказівку на фактичну невідповідність оригінальним даним та правильність цитування. Навіть якщо врахувати начебто «оригінальні вихідні дані», то зазначена неточність в оформленні жодним чином не заважає ідентифікувати роботу та підтвердити той факт, що відповідне посилання є актуальним та не містить фальсифікацій.

З огляду на викладене вище, а також керуючись вимогами законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) **на Ваші прохання принагідно відповідаємо.**

1. Надіслати дисертаційну роботу кандидата Усика Олександра Олександровича для незалежного вивчення та експертизи до декількох наукових установ з метою комплексної перевірки якості наукової роботи.

Нормами законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, не передбачено процедуру **направлення закладом вищої освіти, у якому відбувся публічний захист дисертаційної роботи, для її додаткового незалежного вивчення та експертизи** до декількох наукових установ з метою комплексної перевірки якості наукової роботи.

Харківським національним університетом внутрішніх справ відповідно до вимог Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, завчасно були розміщені всі необхідні документи: дисертація, висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, що дозволило рецензентам та офіційним опонентам своєчасно підготувати власні рецензії та відгуки. Відтак, науковці й інших закладів вищої освіти та наукових установ могли своєчасно ознайомитися зі змістом дисертації здобувача. За результатом такого ознайомлення на електронну пошту Харківського національного університету внутрішніх справ до разової спеціалізованої вченої ради не надходило звернень із навчальних, науково-дослідних установ та від приватних осіб щодо дисертації Усика О.О., **які б містили зауваження щодо порушення процедури захисту дисертації або встановлення фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.**

2. Скасувати рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня за підставою виявлених порушень як процесуального, так і змістового характеру.

Зважаючи на надані вище роз'яснення щодо відсутності порушень як процесуального, так і змістового характеру, які б свідчили про недотримання процедури захисту дисертації, визначеної Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, **не вбачається підстав для скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії Усику О.О.**

3. Відмовити у присудженні наукового ступеня, оскільки дисертаційна робота не відповідає вимогам щодо наукової новизни, достовірності джерел та належного оформлення наукової інформації.

Рівень оригінальності наукових положень, їх наукова новизна, достовірність джерел та належне оформлення дисертації були підтверджені під час експертизи дисертації, яку здійснювали учасники публічної презентації, рецензенти та офіційні опоненти, які надали позитивну оцінку наукового рівня дисертації, наукових публікацій здобувача, зокрема новизни представлених теоретичних та практичних результатів проведених здобувачем досліджень, їх наукової обґрунтованості та відповідності темі дисертації, рівня виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Згідно з абз. 1 п. 31 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) після прийняття разовою радою рішення про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії заклад протягом трьох робочих днів оприлюднює рішення разової ради про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії на офіційному вебсайті закладу. Відповідно до абз. 1 п. 31 зазначеного порядку у визначені терміни оприлюднюється рішення разової ради в інформаційній системі про результати захисту дисертації - про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії.

Наведені вище положення не передбачають правового механізму відмови у присудженні ступеня доктора філософії після прийнятого рішення разової ради.

4. Провести детальний аналіз відеозапису захисту з метою перевірки фактичного характеру проведення захисту, включаючи аналіз використання заздалегідь підготовлених відповідей, некоректного застосування іноземної лексики та коментарів членів спеціалізованої вченої ради.

Детальний аналіз відеозапису проведено. Аналіз відеозапису публічного захисту дисертації Усика О.О. дає можливість констатувати, що **дисертант відповідав на запитання логічно та обґрунтовано, розкриваючи зміст кожного з поставлених йому запитань, а при наданні відповідей на запитання членів спеціалізованої ради не користувався допоміжними матеріалами.** Наявність заздалегідь підготовлених відповідей здобувача на зауваження, які містяться у рецензіях та відгуках офіційних опонентів не суперечить вимогам чинного законодавства та є поширеною практикою. Стосовно некоректного застосування іноземної лексики та коментарів членами разової ради, то зазначимо, що це не може нести правових наслідків за результатами публічного захисту для здобувача чи то членів разової ради. У скарзі не наведені конкретні приклади такої лексики чи коментарів.

**З повагою
перший проректор**

Віктор ВАСИЛЕНКО